

XIX Świętokrzyski Rajd Pielgrzymkowy

Święty Krzyż, 22 września 2018 r.

KALENDARIUM

SANKTUARIUM RELIKWII DRZEWA KRZYŻA ŚWIĘTEGO na Świętym Krzyżu (Łysej Górze, Łyścu)

Najstarsze polskie sanktuarium położone w sercu Gór Świętokrzyskich na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Na Święty Krzyż wiedzie Główny Szlak Świętokrzyski (czerwony) im. E. Massalskiego (Kuźniaki-Gołoszyce) oraz z Tarłowa (nad Wisłą) szlak turystyczny im. St. Jeżewskiego (niebieski)

- **I – IV w.** (okres rzymski) –rozwinięcie hutnictwa u podnóża Łysej Góry i osiedlanie się plemion na terenach łysogórskich,
- **VII – X w.** (wczesne średniowiecze) –miejsce kultu przedchrześcijańskiego, do naszych czasów zachowały się od strony wschodniej, fragmenty kamiennego wału kultowego,
- **966** – przyjęcie chrztu przez Mieszka I i budowanie pierwszych świątyni chrześcijańskich. Prawdopodobnie w tym okresie powstaje również na Łyścu pierwszy kościół,
- **1006** – zgodnie z tradycją benedyktyńską i legendą św. Emeryk, królewicz węgierski, podczas polowania w Puszczy Świętokrzyskiej miał widzenia anielskie. W wyniku nakazu anioła, pozostawił na Łysej Górze relikwie drzewa Krzyża Świętego, które przed podróżą do Polski ofiarował mu jego ojciec, św. Stefan – król Węgier. Wydarzenie to uważane jest za początek fundacji klasztoru benedyktynów na Świętym Krzyżu,
- **początek XII w.** – na podstawie źródeł historycznych uznaje się, że fundatorem opactwa był Bolesław Krzywousty, który wybudował jednonawowy kościół w stylu romańskim pod wezwaniem Trójcy Świętej, z której zachował się do naszych czasów jedynie fragment muru w północnej ścianie obecnego kościoła, od strony krużganków,
- **1306** – na podstawie źródeł historycznych uznaje się, że relikwie Drzewa Krzyża Świętego podarował dopiero Władysław Łokietek. Istnieje wiele różnych i do dnia dzisiejszego nie wyjaśnionych teorii mówiących skąd oraz w jakim okresie na Łysiec przybyli benedyktyni (Monte Casino - Włochy, Sazawa- Czechy, Węgry),
- **XIII i XIV w.** – okres najazdów i niszczenia oraz rabowania klasztoru przez Tatarów (1260) oraz Litwinów (1370),
- **XIV w.** – czas szczególnego kultu oraz pielgrzymek do przechowywanych w klasztorze relikwii, dlatego zniszczenia wojenne zostały szybki usunięte,
- **1393** – król Władysław Jagiełło szczególną opieką otaczał Święty Krzyż – kościół przyozdobił malowidłami i organami (niestety nie zachowały się do naszych czasów), a budynki zapatrzył w dachy ołowiane. Sam pielgrzymował tutaj 7 razy,
- **1447 i 1459** – pożar budynków klasztornych i kościoła. Obiekt dzięki fundacji króla Kazimierza Jagiellończyka i kardynała Zbigniewa Oleśnickiego został ponownie odbudowany i powiększony (zachowane do dziś krużganki klasztorne z gotyckim sklepieniem krzyżowo-żebrowym),
- **koniec XV w.** – rozkwit opactwa, biblioteki klasztornej i życia zakonnego. Wzmożenie ruchu pielgrzymkowego. Miejsce licznych pielgrzymek królów Polski,
- **XVI w.** – zniszczenie klasztoru podczas kolejnych najazdów Tatarskich,
- **1611-20** – Mikołaj Oleśnicki na miejscu wcześniejszego kapitułarza buduje barokową kaplicę grobową – zachowana do dziś nazywana Kaplicą Oleśnickich albo Relikwii Drzewa Krzyża Świętego, gdyż to tam są przechowywane,
- **1643** – rozbudowa klasztoru w stylu barokowym, podczas której dobudowano dwie wieże oraz

zmieniono wystrój obiektu. W 1686 r. dobudowano zachodnie skrzydło klasztorne (obecnie znajduje się w nim wystawa Muzeum ŚPN),

- **XVIII w.** – trudne czasy najazdów szwedzkich, podczas których zabudowania klasztorne zostały ponownie zniszczone oraz rozgrabione,
- **1777** – bardzo duży pożar klasztoru i gotycko – barokowego kościoła. Większość budynków spłonęła. Bardzo szybko przystąpiono do odbudowy zabudowań,
- **1806** – konsekracja kolejnego kościoła. Obiekt ten wybudowany w stylu barokowo-klasycystycznym według projektu ks. J. Karsznickiego, po dzień dzisiejszy cieszy nasze oczy,
- **1819** – kasata klasztoru benedyktyńskiego na Świętym Krzyżu,
- **1831** – wizyta zmuszonego do emigracji, po upadku powstania listopadowego, księcia A. Czartoryskiego (prezesa Rządu Narodowego Królestwa Polskiego). Po śmierci księcia (1861 r.) usypano kopiec-pomnik, a jego poświęcenie było okazją do wielkiej manifestacji patriotycznej – obecnie pozostał kamienny krąg podstawy na wschodnim skraju polany (zniszczyli Rosjanie),
- **12.02.1863** – jedna z większych bitw powstania styczniowego, przeważające carskie wojska zostały odparte przez powstańców, dowodzonych przez pułkownika M. Langiewicza,
- **1882 - 1939** – w budynkach klasztornych istniało bardzo ciężkie więzienie carskie, w okresie międzywojennym polskie więzienie,
- **X 1914** – wysadzenie przez wojska austriackie podczas I wojny światowej wieżykościelnej i zawalenie się sklepień kościoła,
- **1919** – przybycie na Święty Krzyż 3 benedyktynów, którzy jednak ze względu na bardzo duże zniszczenia nie zdołali wskrzesić ponownie wspólnoty benedyktyńskiej,
- **1936** – przybycie na Święty Krzyż zakonników ze Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej – obecnych gospodarzy – którzy przystąpili do odbudowy kościoła i klasztoru,
- **6.09.1939** – niemieckie bombardowanie częściowo już odbudowanych budynków po zniszczeniach z I wojny światowej ,
- **1941-1942** – w budynkach powięziennych Niemcy utworzyli obóz zagłady dla jeńców radzieckich, przeciągu kilkunastu miesięcy z głodu oraz wyczerpania śmierć poniosło ok. 7000 osób, a ich zbiorowe mogiły znajdują się na polanie Bielnik (południowa strona wzgórza),
- **po 1945** – po zakończeniu wojny przystąpiono bardzo szybko do odbudowy zniszczonych krużganków, odnowiono kaplicę, kościół i odbudowano północne skrzydło,
- **VI 2013** – kościół Trójcy Świętej otrzymał od papieża honorowy tytuł Bazyliki Mniejszej,
- **2014** – odbudowano wieżę nad kościołem w 100 lecie jej zniszczenia, miejsce z tarasem widokowym do zwiedzania.